

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра медицини катастроф та військової медицини

Навчальний рік 2021/2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент нормативний

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність «221 Стоматологія»
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Курс 1

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри медицини катастроф та військової медицини

Протокол від 31 " серпня 2021 року № 2

Завідувач кафедри С.Г. Дем'яник
(підпис) (ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем загальної та предфахової підготовки

Протокол від 31 " серпня 2021 року № 1

Голова: професор О.Ю Вовк
(підпис) (ініціали, прізвище)

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра медицини катастроф та військової медицини

Навчальний рік 2021/2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент нормативний

Форма здобуття освіти очна

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність «221 Стоматологія»

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Курс 1

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
медицини катастроф
та військової медицини

Протокол від
“31” серпня 2021 року № 2

Завідувач кафедри
_____
(підпис) С.Г. Демяник
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
предфахової підготовки

Протокол від
“31” серпня 2021 року № 1

Голова: професор
_____
Вовк (підпис) О.Ю
(ініціали,
прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Демяник Сергій Григорович, завідувач кафедри, доцент
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)
2. Сидорук Андрій Олександрович, старший викладач
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)
3. Ліщук Світлана Анатоліївна, старший викладач
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

<p>Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь</p> <p><u>Сідорук Андрій Олександрович, старший викладач</u></p> <p>Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше).</p> <p>Кваліфікація «Лікар», спеціальність “Педіатрія”, “Організація і управління охороною здоров'я”</p> <p>Контактний телефон (057) 702-11-77 Корпоративна пошта викладача ao.sidoruk@knm.edu.ua</p>
<p>Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь</p> <p><u>Лях Григорій Дмитрович, старший викладач</u></p> <p>Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше).</p> <p>Кваліфікація «Лікар», спеціальність “Авіаційна та космічна медицина”, “Організація і управління охороною здоров'я”, „Викладач вищої військово-медичної школи»</p> <p>Контактний телефон (057) 702-11-77 Корпоративна пошта викладача hd.liakh@knm.edu.ua</p>
<p>Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь</p> <p><u>Мирошніченко Олексій Максимович, викладач</u></p> <p>Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше).</p> <p>Кваліфікація «Лікар», спеціальність “Лікувально-профілактична справа”, “Терапія“, “Організація і управління охороною здоров'я”</p> <p>Контактний телефон (057) 702-11-77 Корпоративна пошта викладача om.miroshnichenko@knm.edu.ua</p>

Консультації відповідно до розкладу кафедри та викладача

Очні консультації: за розкладом викладача; навчальні класи кафедри
медицини катастроф та військової медицини

Он-лайн консультації: Google Meet, дистанційна платформа ХНМУ
Moodle, ZOOM згідно з розкладом;

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=779>

Локація: заняття проводяться на кафедрі медицини катастроф та вій-
ськової медицини ХНМУ, за адресою: м.Харків, вул. Трінклера, 12.

Контактний телефон та E-mail кафедри:

тел. (057) 702-11-77, knmu.voenkafedra@ukr.net

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності «221 Стоматологія».

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» призначена для закладів вищої освіти МОЗ України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження студента необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу.

Предметом вивчення дисципліни є безпека життєдіяльності і основи біоетики та біобезпеки.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» здійснюється у I – II семестрах I року навчання та базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, медичної, біологічної та біоорганічної хімії, анатомії людини, гістології, латинської мови, історії медицини, іноземної мови з професійним спрямуванням, філософії й інтегрується з цими дисциплінами. Створює засади для наступного вивчення клінічних і гігієнічних дисциплін. Закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у наступній професійній діяльності.

Пререквізити. Навчальна програма передбачає поглиблену підготовку студентів всіх спеціальностей (лікувальна справа, педіатрія, стоматологія, медико-профілактична справа, медична психологія та фармація) для роботи у системі охорони здоров'я. Відповідно до навчального плану, навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» вивчається студентами першого року навчання і базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, анатомії людини, нормальної фізіології, основ екології та інтегрується з відповідними програмами. У свою чергу, основним її завданням є набуття знань основних валеологічних принципів здорового способу життя та основ безпечної діяльності медичного працівника, що створює засади для наступного

вивчення студентами клінічних і гігієнічних дисциплін, передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формує уміння і знання з безпеки життєдіяльності у процесі подальшого навчання.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні суміжних дисциплін протягом всього періоду навчання, також є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЄДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=779>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є теоретична і практична підготовка студентів з «Безпеки життєдіяльності, основи біоетики та біобезпеки», яка включає:

- набуття знань, умінь і компетенції для збереження здоров'я та життя людини в сучасних умовах проживання;
- набуття знань, умінь і компетенції для захисту від небезпек техногенного, антропогенного, природного походження та створення комфортних умов для життєдіяльності людини;
- формування знань щодо правових та організаційних аспектів охорони праці медичних працівників;
- формування основ здорового способу життя та профілактики виникнення небезпечних ситуацій у професійній діяльності майбутнього лікаря;
- формування знань щодо законодавчих документів, які захищають індивідуум, суспільство і людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій, виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності;
- формування вміння оцінювати новітні досягнення біології та медицини з точки зору визначення ступеня їх безпеки для людини і суспільства сьогодні й у майбутньому.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- проведення аналізу та оцінки небезпечних ситуацій;
- самостійне прийняття рішень щодо розробки та використання засобів захисту від небезпек у разі виникнення екстремальних ситуацій;
- використання нормативно-правової бази для захисту людини і навколишнього середовища;

- розробка заходів і засобів захисту від впливу небезпечних і шкідливих факторів;
- прогнозування і попередження виникнення надзвичайних ситуацій, а в разі їх виникнення, запровадження рішучих заходів, спрямованих на їх ліквідацію;
- використання у своїй майбутній практичній діяльності правових, технічних, природоохоронних, профілактичних та освітньо-виховних заходів, спрямованих на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини в сучасних умовах;
- знання правових та організаційних аспектів охорони праці медичних працівників.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні:

ІК - Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні:

ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим;

ЗК2 – Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;

ЗК3 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК4 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК5 – Здатність приймати обґрунтоване рішення, працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії;

ЗК6 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою;

ЗК7 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

ЗК8 – Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

ЗК9 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

спеціальні (фахові, предметні):

ФК1 – Навички опитування

ФК2 – Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів

ФК3 – Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання

ФК4 – Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку, характеру харчування при лікуванні захворювань

ФК5 – Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань

ФК6 – Здатність до діагностування невідкладних станів

ФК7 – Здатність до визначення тактики та володіння навичками надання екстреної медичної допомоги

ФК8 – Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів

ФК9 – Навички виконання медичних маніпуляцій

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді;

ПРН 2 – знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 4 – збір інформації про пацієнта

ПРН 5 – оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень

ПРН 6 – встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання

ПРН 10 – діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги

ПРН 17 - вміння вести медичну документацію, обробляти державну, соціальну та медичну інформацію.

ПРН 18 – здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я;

ПРН 19 – здійснювати оцінку санітарно-гігієнічного стану навколишнього середовища з метою визначення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів;

ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі;

ПРН 21 – сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

стресостійкість, вміння пристосовуватися до ситуації, комунікабельність, вміння працювати в команді, бажання навчатися, критичне мислення, вміння планувати.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 1,5	освітня програма підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти підготовки 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин 90	Спеціальність 221 «Стоматологія»	Рік підготовки (курс):	
		1-й	-й
		Семестр	
		1, 2-й	-й
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних 20 самостійної роботи студента 25	Освітній ступінь: другий (магістерський рівень) ОПП «Стоматологія»	Лекції	
		10 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	год.
		Лабораторні	
		0 год.	год.
		Самостійна робота	
		25 год.	год.
Індивідуальні завдання:			
0 год.			
Вид підсумковою контролю:			
залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій навчання
1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	2	лекція, презентація
2.	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.	2	лекція, презентація
3.	Природні небезпеки, характер їх проявів і дії на людей та об'єкти економіки. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників.	2	лекція, презентація
4.	Техногенні небезпеки та наслідки їх дії. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників.	2	лекція, презентація
5.	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Алгоритм захисних поведінкових реакцій.	2	лекція, презентація
	Всього годин	10	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	2	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування, тестовий контроль, реферати, доповіді
2	Людина в системі “людина – зовнішнє середовище”. Значення зовнішнього середовища в	2	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування,

	системі “людина – зовнішнє середовище”.			тестовий контроль, реферати, доповіді
3	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	2	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування, тестовий контроль, реферати, доповіді
4	Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці медичних працівників. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов’язків медичних працівників.	2	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування, тестовий контроль, реферати, доповіді
5	Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	1	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування, тестовий контроль, реферати, доповіді
6	Підсумкове заняття	1		Залік
	Всього годин	10		

2.2.3 Практичні заняття

Практичні заняття програмою не передбачені.

2.2.4. Лабораторні заняття

Лабораторні заняття програмою не передбачені.

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
2.	Тема 2. Людина в системі “людина – зовнішнє середовище”. Значення зовнішнього середовища в системі “людина – зовнішнє середовище”.	4	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
3.	Тема 3. Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці медичних працівників. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов’язків медичних працівників.	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
4.	Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
5.	Тема 5. Природні небезпеки, характер їх проявів і дії на людей та об’єкти економіки. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників.	2	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
6.	Тема 6. Техногенні небезпеки та наслідки їх дії. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об’єктах. Захист населення від шкідливих та	2	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.

	небезпечних чинників.			
7.	Тема 7. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Алгоритм захисних поведінкових реакцій.	2	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
8.	Тема 8. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
9.	Підсумкове заняття	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
	Всього годин самостійної роботи студента	25		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на кожному аудиторному занятті. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю - забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти у процесі навчання та забезпечення управління їх навчальною мотивацією. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічними працівниками – для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами освіти – для планування самостійної роботи. *За результатами засвоєння кожної теми заняття виставляється оцінка з використанням 4-бальної системи: «відмінно», «добре», «задовільно» або «незадовільно».*

Знання Студентів оцінюються з усіх видів навчальних занять за такими критеріями:

1) **«відмінно»** – відповідає високому (творчому) рівню компетентності:

- Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;

2) **«добре»** – отримує студент за двома рівнями оцінювання залежно від набраної кількості балів та відповідає достатньому (конструктивно-варіативному) рівню компетентності:

- Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

- Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

3) **«задовільно»** – отримує студент за двома рівнями оцінювання залежно від набраної кількості балів та відповідає середньому (репродуктивному) рівню компетентності:

- Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

- Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні

4) **«незадовільно»** – відповідає низькому (рецептивно-продуктивному) рівню компетентності:

- Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Підсумкове заняття – це заняття, на якому проводиться оцінювання набутих компетентностей після логічно завершеної частини дисципліни, що складається з сукупності навчальних елементів програми дисципліни. ПЗ проводиться на одному із практичних занять, приймається викладачем академічної групи. ПЗ має включати контроль усіх видів підготовки (теоретичної, практичної, самостійної та інших), передбачених програмою навчальної дисципліни. За ПЗ виставляється оцінка, що є однією з оцінок ПК. Якщо в межах ПЗ за практичні заняття є незадовільні оцінки, то викладач зобов'язаний забезпечити здобувачу освіти можливість відповіді на додаткові питання з теми цих занять з подальшим виставленням оцінки у “Журнал обліку роботи академічної групи” та АСУ.

Самостійна робота здобувача (СРЗ). Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Оцінювання дисципліни - це підсумковий контроль, що проводиться після засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з дисципліни на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи. Формою підсумкового контролю дисципліни є залік, який проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни. Підсумковий бал за дисципліну визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття (поточну навчальну діяльність) та оцінки за підсумкове заняття, що округляється до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу.

Перерахунок середньої оцінки за ПНД для дисциплін, які завершуються заліком проводиться відповідно до таблиці.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123

4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання до заліку:

1. «Безпека життєдіяльності», предмет, задачі, основні завдання.
2. Аксиома про потенційну небезпеку.
3. Класифікація небезпек. Концепція ризику. Керування ризиком.

4. Принципи визначення припустимого рівня негативних факторів стосовно здоров'я людини.
5. Принципи і методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
6. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».
7. Людина, як біоенергетична система. Єдність біологічних систем організму людини.
8. Фактори, що забезпечують здоров'я людини.
9. Захисні функції організму людини.
10. Роль рецепторів і аналізаторів організму людини в оцінці факторів системи «людина – середовище існування».
11. Закон Вебера-Фехнера.
12. Психологічні фактори, що визначають особисту безпеку людини.
13. Раціональні режими праці і відпочинку.
14. Зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини.
15. Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини.
16. Фізичні негативні фактори.
17. Хімічні негативні фактори.
18. Біологічні антропогенні негативні фактори.
19. Психофізіологічні негативні фактори.
20. Соціальні небезпеки.
21. Методи і засоби захисту людини.
22. Особливості стану екологічної безпеки України. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних чинників на безпеку та здоров'я людини.
23. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини.
24. Здоров'я і патологія. Валеологія та санологія, визначення, сутність і предмет їх вивчення.
25. Показники індивідуального здоров'я людини. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику.

26. Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах.
27. Оздоровчі традиційні і нетрадиційні системи, методи оздоровлення. Способи загартування організму.
28. Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків. Загроза особистій та суспільній життєдіяльності при їх вживанні.
29. Методи боротьби із шкідливими звичками.
30. Законодавча та нормативна база України з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Основні положення Закону України “Про охорону праці”.
31. Нормативні акти з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства з безпеки життєдіяльності та охорони праці.
32. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція і повноваження.
33. Служба охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я України.
34. Служба охорони праці підприємства. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до роботи. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.
35. Органи державного нагляду за охороною праці їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.
36. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
37. Перелік професійних шкідливостей при виконанні професійних обов’язків медичних і фармацевтичних працівників. Особливості професійної захворюваності медичних і фармацевтичних працівників.
38. Правила виробничої санітарії, протиепідемічного режиму та особистої гігієни працівників дезінфекційних установ і підрозділів.
39. Техніка безпеки персоналу кабінетів і відділень променевої діагностики і терапії.
40. Особливості впливу сучасних лазерних апаратів.

41. Правила техніки безпеки у відділеннях гіпербаричної оксигенації, клініко-діагностичних лабораторіях, фізіотерапевтичних відділеннях, при роботі із стерилізаційними установками.
42. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.
43. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу.
44. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
45. Небезпечні для людини фактори пожежі.
46. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.
47. Законодавча база з пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.
48. Класифікація радіаційних аварій.
49. Механізм дії іонізуючих випромінювань на організм людини.
50. Нормування іонізуючого випромінювання. Рівні втручання у разі радіаційної аварії.
51. Чорнобильська катастрофа: соціальні та медичні наслідки. Зони радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС.
52. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності.
53. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.
54. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах.
55. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників техногенних небезпек.
56. Вплив харчування на життєдіяльність людини.
57. Вимоги до якості і безпеки харчових продуктів.
58. Харчові добавки як можливі забруднювачі.
59. Наслідки забруднення харчових продуктів пестицидами.
60. Стимулятори росту та інші хімічні речовини, що застосовуються в сільському господарстві.

61. Генетично модифіковані продукти та їх небезпека для здоров'я людини.
62. Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення.
63. Токсичні речовини у продуктах харчування: допустимі фонові залишки, максимально допустимий рівень залишків у харчових продуктах.
64. Методика зменшення кількості речовин-забруднювачів у харчових продуктах.

3.3. Контрольні питання

1. «Безпека життєдіяльності», предмет, задачі, основні завдання.
2. Аксиома про потенційну небезпеку. Класифікація небезпек.
3. Концепція ризику. Керування ризиком. Принципи визначення припустимого рівня негативних факторів стосовно здоров'я людини.
4. Принципи і методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
5. Основи керування безпекою життєдіяльності. Системний аналіз безпеки життєдіяльності.
6. Правове забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
7. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».
8. Людина, як біоенергетична система. Єдність біологічних систем організму людини. Фактори, що забезпечують здоров'я людини.
9. Функціональні системи організму людини в забезпеченні його безпеки життєдіяльності. Захисні функції організму людини.
10. Роль рецепторів і аналізаторів організму людини в оцінці факторів системи «людина – середовище існування». Закон Вебера-Фехнера.
11. Психологічні фактори, що визначають особисту безпеку людини. Психофізіологічний стан організму.
12. Залежність стану організму від зовнішніх подразників. Раціональні режими праці і відпочинку.
13. Зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини.
14. Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини. Фізичні негативні фактори. Хімічні негативні фактори. Біологічні антропогенні негативні фактори. Психофізіологічні негативні фактори. Соціальні небезпеки.
15. Методи і засоби захисту людини. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних чинників на безпеку та здоров'я людини.
16. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини. Здоров'я і патологія.
17. Валеологія та санологія, визначення, сутність і предмет їх вивчення. Показники індивідуального здоров'я людини.

18. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику.
19. Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах.
20. Оздоровчі традиційні і нетрадиційні системи, методи оздоровлення. Способи загартування організму.
21. Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків. Загроза особистій та суспільній життєдіяльності при їх вживанні. Методи боротьби із шкідливими звичками.
22. Вплив харчування на життєдіяльність людини.
23. Вимоги до якості і безпеки харчових продуктів.
24. Харчові добавки як можливі забруднювачі.
25. Наслідки забруднення харчових продуктів пестицидами.
26. Стимулятори росту та інші хімічні речовини, що застосовуються в сільському господарстві.
27. Генетично модифіковані продукти та їх небезпека для здоров'я людини.
28. Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення.
29. Токсичні речовини у продуктах харчування: допустимі фонові залишки, максимально допустимий рівень залишків у харчових продуктах. Методика зменшення кількості речовин-забруднювачів у харчових продуктах.
30. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ, вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дій.
31. Характеристика небезпечних метеорологічних процесів і явищ, вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дій.
32. Небезпечні гідрологічні процеси і явища, вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.
33. Пожежі у природних екосистемах вражаючі фактори природних пожеж, характер їх проявів та наслідки.
34. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
35. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки.
36. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
37. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
38. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.

39. Законодавча база з пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.
40. Класифікація радіаційних аварій.
41. Механізм дії іонізуючих випромінювань на організм людини. Нормування іонізуючого випромінювання. Рівні втручання у разі радіаційної аварії.
42. Чорнобильська катастрофа: соціальні та медичні наслідки. Зони радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС.
43. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності.
44. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.
45. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників техногенних небезпек.
46. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб.
47. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.
48. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори.
49. Збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин.
50. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.
51. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення.
52. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика.
53. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину.
54. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі.
55. Фактори, що підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.
56. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.
57. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості.

58. Законодавча та нормативна база України з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Основні законодавчі акти з безпеки життєдіяльності та охорони праці.
59. Основні положення Закону України “Про охорону праці”. Нормативні акти з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства з безпеки життєдіяльності та охорони праці.
60. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція і повноваження.
61. Служба охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України.
62. Служба охорони праці підприємства. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до роботи.
63. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці їх основні повноваження і права.
64. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
65. Перелік професійних шкідливостей при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників. Особливості професійної захворюваності медичних і фармацевтичних працівників.
66. Правила виробничої санітарії, протиепідемічного режиму та особистої гігієни працівників дезінфекційних установ і підрозділів.
67. Техніка безпеки персоналу кабінетів і відділень променевої діагностики і терапії. Особливості впливу сучасних лазерних апаратів.
68. Охорона праці у патологоанатомічних, патогістологічних, судово-медичних установах.
69. Правила техніки безпеки у відділеннях гіпербаричної оксигенації, клініко-діагностичних лабораторіях, фізіотерапевтичних відділеннях, при роботі із стерилізаційними установками.
70. Правила обладнання, експлуатації та виробничої санітарії при роботі в аптеках.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

Індивідуальні завдання програмою не передбачені.

3.5. Правила оскарження оцінки

Оскарження оцінки проводиться згідно положення «Про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету», наказ від 30.09.2020р. №252.

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1226%3A2013-03-25-12-07-55&catid=4%3A2011-05-04-07-20-12&Itemid=19&lang=uk

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Очікується, що студенти відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Письмові завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надає на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально. Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно:

- регулярно відвідувати практичні заняття;
- мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики;
- не спізнюватися і не пропускати заняття;
- виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття;
- вміти працювати у складі групи;
- звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати відповідь, коли Ви її потребуєте.

Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно з наказом ХНМУ № 203 від 22.06.2018 «Про затвердження порядку супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших маломобільних груп населення під час перебування на території (в приміщеннях) ХНМУ.

Студенти з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у студента виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Усі студенти ХНМУ захищені Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті, яке розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями. Дане Положення розроблено на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Харківський національний медичний університет забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або

яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам/-кам або співробітникам/-цям університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять

дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра медицини катастроф та військової медицини підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На

перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред. О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.
2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник /За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.
3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П.Яворовський, В.М.Шевцова, Г.А.Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.
4. Безпека життєдіяльності: для студентів вищих закладів освіти України I-IV рівнів акредитації / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний; За ред. Є.П. Желібо і В.М.Пічі. – К.: “Каравела”; Львів: “Новий Світ-2000”, 2001. – 320 с

Допоміжна

1. Безпека життєдіяльності: підручник. / [О.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін.] – К.: "Центр учбової літератури", 2013. – 448 с.
2. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996.
3. Закон України “Про охорону праці” від 14.10.92.
4. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-XII від 24.02.94.
5. Закон України “Про колективні договори та угоди” № 1874 від 24.12.95.
6. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” № 1423 від 13.09.2000.
7. Закон України “Про адміністративні порушення” № 8074-10 від 07.12.84.
8. Основи законодавства України про охорону здоров’я № 2802-XII від 19.11.92.
9. Кодекс законів України про працю № 322-VIII від 10.12.71.
10. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань” № 15/98-ВР від 14.01.1998.
11. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012.

12. Указ Президента України № 643/2001 “Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз”.
13. Постанова Кабінету Міністрів України “ Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві ” № 1232 від 30.12.11 р.
14. ДСТУ 2272:2006 “Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”. – К.: Держспоживстандарт, 2007. – 28 с.
15. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці” № 15 від 26.01.05.
16. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Перелік робіт з підвищеною небезпекою” № 15 від 26.01.05.
17. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Типове положення про службу охорони праці” № 255 від 15.11.04.
18. Наказ МОН України “Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти” № 563 від 01.08.01.
19. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою” № 260 від 08.06.01.
20. Наказ МОЗ України “Положення про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я України” № 268 від 30.09.1994.
21. Наказ МОЗ України “Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України” № 444 від 01.11.2001.
22. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями” № 368 від 24.03.04 р.
23. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
24. Домарецький, В. А. Екологія харчових продуктів [Текст]: виробничо-практичне видання / В. А. Домарецький, Т. П. Златєв. - К.: Урожай, 1993. - 190 с.
25. Смоляр В. І. Харчування в умовах радіонуклідного забруднення. – К.: Здоров’я: Укр. червоний хрест, 1991. – 32 с.
26. Хоружая Т. А. Оценка экологической опасности. / Т. А. Хоружая — М.: “Книга сервис”, 2002. – 208 с.
27. Безпека життєдіяльності: Підручник / В.Г. Цапко, Д.І. Мазоренко, Ю.С. Скобло, Л.М. Тіщенко; за ред. В.Г. Цапка. – К.: Знання, 2008. – 397 с.
28. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / В.В. Березуцький, Л.А. Васьковець, Н.П. Вершиніна та ін.; За ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 384 с.

29. Корнієнко О.В. Безпека життєдіяльності та підтримання психосоматичного здоров'я молоді: Монографія.-К.:“ Київський університет”, 2004.-264 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE
2. <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=779>
3. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
4. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
5. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
6. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>.
7. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
8. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.
9. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>.
10. Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>.
11. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
12. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.
13. <http://www.bioethics.net>
14. <http://www.bioethics.as.nyu.edu>
15. <http://www.bioethics.ca>
16. <http://www.bioethics.ru>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

1. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc
2. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_t_ext.pdf
3. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-poglyv-dysc.docx
4. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ

- http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_t_ext.pdf
5. Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_os_v.pdf
  6. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:
http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk
  7. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:
http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk
  8. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx

Завідувач кафедри медицини катастроф та військової медицини

доцент

Демяник С. Г.